

موسسه یاریگران کودکان کار پویا
بخش روانشناسی

طرح آموزش مهارت های خود مراقبتی

تابستان ۱۳۹۸

عنوان پروژه پیشنهادی:

برنامه پیشگیری از کودک آزاری مدرسه محور (آموزش مهارت های خود مراقبتی)

کادر اجرایی پروژه:

ردیف	نام	نام خانوادگی	سمت در پروژه	تحصیلات	سابقه تخصصی
۱	کامران	گرگی	سرپرست	کارشناس ارشد	این برنامه را در ۳ موسسه و مهد اجرایی کرده است.
۲	آزاده	بنی اسد	مربی	کارشناس ارشد	یک سال تجربه کار درمان روانشناختی در موسسه و منطقه دروازه غار را داشته اند.
۳	نجمه	زیودار	مربی	کارشناس ارشد	دو سال تجربه کار درمان روانشناختی در موسسه و منطقه دروازه غار را داشته اند.
۴	ویدا	ظفری	مربی	کارشناس ارشد	یک سال و نیم تجربه کار مددکاری در موسسه و منطقه دروازه غار را داشته اند.

طرح مسئله:

دفاع از حقوق کودکان در سالهای اخیر یکی از بحث های مهم جوامع بین المللی است و مبارزه با کودک آزاری از اهم سرفصل های این بحث هاست. سوء استفاده و خشونت جنسی علیه کودکان از جمله بیماری های اجتماعی مهلك جهان کنونی است. آمار هایی که گهگاه درباره میزان بهره کشی جنسی از کودکان منتشر می شود خبر از وسعت و شدت تکان دهنده این فاجعه جهانی می دهد. البته لازم به ذکر است که این آمار اولاً مربوط به کشور هایی است که موضوع را مسئولانه پیگیری و گزارش کرده اند و ثانياً برگرفته از مواردی از سوء استفاده جنسی است که به مقامات مسئول گزارش شده است. هزاران کودک قربانی سوء استفاده جنسی در گوشه و کنار دنیا وجود دارند که نه شناسایی می شوند و نه خود قادرند که زبان به افشای جنایتی که در حقشان شده است، بکشایند.

مشکلات ناشی از سوء استفاده جنسی بسیار پیچیده اند و اغلب بیش از یک نسل را تحت تاثیر قرار می دهد. گاهی انواعی از علائم مختلف، تغییرات رفتاری و تشخیص ها در کودکان قربانی سوء رفتار جنسی دیده می شود: علائم اضطرابی، واکنش های تجزیه ای، علائم هیستریک، افسردگی، اختلال در رفتار های جنسی و شکایات جسمانی بخشی از این علائم و اختلالات می باشند.

در خطر بودن همه کودکان و دشواری شناسایی فرد آزار گر دو واقعیت تلخی هستند که مساله پیشگیری از آزار جنسی را به چنان کابوس و کار شاقی تبدیل کرده که برخی از والدین ترجیح می دهند حتی درباره ی آن فکر و صحبت هم نکنند. مطالعات نشان داده اند که در کودکان قربانی بدرفتاری، خطر بدرفتاری آتی افزایش می یابد. احتمال اینکه کودک آزار دیده، قربانی بدرفتاری راجعه شود ۶ برابر بیش از سایر کودکان است و خطر بروز مجدد ظرف ۳۰ روز پس از یک بدرفتاری شاخص در اوج خود قرار دارد. از هر سه دختر یک نفر و از هر ۶ پسر یک نفر قبل از ۱۸ سالگی مورد سوء استفاده جنسی قرار میگیرند (Briere & Eliot, 2003). از هر ۲ کودکی که مورد سوء استفاده جنسی قرار گرفته اند یک نفر قبل از ۱۱ سال بوده، و از هر ۵ کودک یک نفر قبل از ۶ سالگی بوده است. این آمار ها گویایی این است که کودکان مقطع ابتدای در معرض خطر بیشتری قرار دارند. این امر اهمیت بررسی دقیق عوامل محافظتی در فضای خانه، آموزش مهارت های مراقبت از خود و شروع زودرس جلسات درمانی را نشان می دهد.

همه موارد گفته شده در بالا در مناطقی که نرخ آسیب های اجتماعی بالاتری دارند، بسامد و شدت بالاتری را نشان دهند. منطقه ای که مؤسسه یاریگران کودکان کار پویا مشغول ارائه خدمت در آن است، یعنی منطقه دروازه غار و هرنندی از پر آسیب ترین مناطق در این زمینه است. بر اساس تحلیل های انجام شده در مناطق تهران، بیشترین درصد وقوع آسیب های اجتماعی را در منطقه ۱۲ رخ می دهد. این منطقه از کانون های اصلی ارتکاب جرایم مرتبط با مواد مخدر می باشد. آسیب های اجتماعی موجود در محله هرنندی واقع در منطقه ۱۲ به حدی رسیده است که می تواند تبدیل به تهدیدی برای سلامت کل جامعه باشد. فاطمه دانشور، عضو کمیسیون فرهنگی و اجتماعی شورای شهر تهران در مصاحبه با همشهری با اشاره به اینکه هنوز تحقیقات علمی و مطالعات آماری دقیقی در مورد آسیب های اجتماعی در دست نیست، گفت: حدود ۷۰ درصد کودکان کار از محله هرنندی برخاسته اند. وی یکی از اولویت های شهرداری تهران را مداخله در موضوع آسیب های اجتماعی در منطقه ۱۲ به ویژه محله هرنندی اعلام کرد. و همانطور که تجربیات فعالین فضای آسیب نشان میدهد کودکان کار یکی از پر خطرترین اقشار در برابر آزارهای جنسی هستند.

گرچه اطلاعات محققان هنوز کامل نیست و برای حصول یک موفقیت همگانی راه درازی در پیش است، همگان اتفاق نظر دارند که بهتر است از رخ دادن سوء استفاده جنسی جلوگیری کرد تا این که نگران روشهای درمان بعد از اتفاق بود. برای برنامه های پیشگیری دو راه کلی وجود دارد:

- ما بزرگسالان، به عنوان کسانی که با بچه ها ارتباط داریم و به آنها اهمیت می دهیم، نیاز داریم اول از همه، خودمان درباره این مشکل جدی اجتماعی آموزش ببینیم. همه ما (پزشکان، پرستاران، دادستانها، والدین، رهبران مذهبی، وکلا، معلمان، مددکاران اجتماعی و هر کس دیگری که کودکی در خانواده دارد و حتی به عنوان کسی که فقط کودکان را دوست دارد) به آگاهی بیشتری نیاز داریم.

- ما نیازمند تهیه و تکمیل راههایی هستیم تا اطلاعات و مهارت های لازم برای جلوگیری از سوء استفاده جنسی را به کودکان آموزش دهیم. والدین، معلمان، پزشکان، مددکاران اجتماعی و سایرین می توانند و باید بیاموزند که چگونه با کودکان با دقت و صراحت در این باره صحبت کنند.

بدیهی است که عدم آگاهی یا کمبود اطلاعات از مهارت ها و منابع مورد نیاز، کودکان را بیشتر در معرض خطر قربانی شدن قرار می دهد. در این راستا برنامه مداخله ای فعال که از قسمت های مختلف تشکیل شده است با هدف پیشگیری یا جلوگیری از سوء استفاده جنسی و آموزش مهارت های مراقبت از خود پیشنهاد می شود. اثبات پیشگیری کاری بسیار دشوار و شاید غیر ممکن است، اما بعد از اجرای این برنامه، می توانیم افزایش قابل ملاحظه ای را در میزان دانش و مهارت های کودکان نشان دهیم.

چشم انداز:

ایجاد فرهنگ پیشگیری به وسیله افزایش آگاهی جامعه از گسترش انواع کودک آزاری

تبادل برنامه های حمایتی آموزشی، مهارت های پیشگیری و سایر فعالیت های مرتبط با پیشگیری از کودک آزاری

اهداف:

هدف این برنامه، افزایش اطلاعات و مهارت های لازم در تشخیص آزار های جنسی علیه کودکان است و همچنین امید است کاربرد این برنامه بتواند مانع از وقوع این جنایت شود. هدف ایجاد وحشت و عدم اعتماد در میان خانواده ها و جامعه نیست، هدف اصلی افزایش اطلاعات و توانایی کودکان، کسب آگاهی در مورد سوء استفاده جنسی از کودک و تشخیص آن و یادگیری مهارت های مراقبت از خود در کودکان می باشد.

پیشینه پروژه:

پیش از این توسط این کادر اجرایی برنامه یک روزه ای برای داوطلب های بخش روانشناسی، مددکاران و معلم های موسسه یک دوره ی آموزشی اجرا شده است.

زمان اجرای پروژه:

این برنامه در مهر ماه و آبان ماه سال تحصیلی ۱۳۹۸-۱۳۹۹ به مدت ۶ هفته، برگزار می شود.

مکان اجرای پروژه:

این برنامه در موسسه یاریگران کودکان کار پویا، واقع در منطقه دروازه غار تهران اجرا می شود.

فعالیتها:

شرایط برگزاری دوره:

گروههای سنی: این دوره برای کودکان ۶ تا ۱۲ سال در گروه های سنی و جنسی جداگانه برگزار می شود.

تعداد جلسات: ۵ جلسه آموزشی ۴۵ دقیقه ای به فاصله ی هفته ای یک بار

پیش نیاز: قبل از شروع آموزش به کودکان، برگزاری یک جلسه برای والدین به منظور آشنایی با محتوای دوره ضروری است.

دروس:

درس اول: کشیدن نقاشی

درس دوم: آشنایی با اندام های خصوصی

درس سوم: آشنایی با انواع لمس ها

درس چهارم: شیوه های مقابله با لمس اندام های خصوصی

درس پنجم: روش هایی که کودکان مورد سوء استفاده قرار می گیرند

در موسسه یاریگران کودکان کار پویا ۶ پایه آموزشی وجود دارد و تعداد ۹۰ کودک از هر دو گروه سنی (۴۰ نفر پسر، ۶۰

نفر دختر). طبق برنامه آموزشی مذکور کودکان موسسه به ۸ گروه تقسیم می شوند.

برنامه زمانی:

ردیف	نام فعالیت	تاریخ شروع	تاریخ پایان
۱	جلسات آموزش مربیان	۹۸/۷/۱	۹۸/۷/۵
۲	جلسات توجیهی والدین	۹۸/۷/۵	۹۸/۷/۲۰
۳	جلسات آموزش گروهی کودکان	۹۸/۷/۲۰	۹۸/۸/۳۰

شیوه های پایش و ارزیابی:

اثبات پیشگیری کاری بسیار دشوار و شاید غیر ممکن است، اما بعد از اجرای این برنامه، می توانیم افزایش قابل ملاحظه ای را در میزان دانش و مهارت های کودکان نشان دهیم. طبق بررسی های آماری، احتمال سوء استفاده شدن از دختران و پسران نوجوانی که در کودکی در برنامه پیشگیری از سوء استفاده جنسی مدارس شرکت نکرده اند، دو برابر کسانی است که در این برنامه شرکت کرده اند.

برای ارزیابی این برنامه می توان از پرسشنامه نسخه فارسی سوء رفتار جنسی کودکان استفاده کرد. این پرسشنامه توسط والدین قبل و بعد از آموزش تکمیل می شود. و همچنین می توان با مقایسه دو گروه ارزیابی این بسته آموزشی را از طریق این پرسشنامه سنجید. اما به دلیل بیسوادی یا کم سوادی اغلب والدین دانش آموزان موسسه، امکان استفاده از این شیوه پایش در موسسه یاریگران وجود ندارد. اما اثربخشی این بسته آموزشی را می توان با به یادسپاری داده های آموزش سنجید که از طریق پرسش از اطلاعات کودکان قبل و بعد از آموزش انجام می شود.

ریسک های پروژه:

ردیف	شرح ریسک	اولویت	احتمال وقوع	شیوه پاسخگویی
۱	مداخله سازمان های دولتی	متوسط	کم	گفتگو و آگاه سازی افراد مسئول درباره ابعاد برنامه
۲	تابو بودن موضوع آموزش و فرهنگ	متوسط	کم	آموزش خانواده ها

بودجه لازم برای پروژه:

الف- منابع انسانی طرح:

ردیف	موضوع هزینه	تعداد	میزان ساعات کار در دوره طرح	هزینه نفر ساعت (ریال)	هزینه کل
۱	سرپرست آموزش	۱	۲۴	۱۵۰۰۰۰۰	۳۶۰۰۰۰۰
۲	مربی متخصص آقا	۱	۱۵	۱۲۰۰۰۰۰	۱۸۰۰۰۰۰
۳	مربی متخصص خانم	۲	۲۵	۱۲۰۰۰۰۰	۳۰۰۰۰۰۰
۴	مربی آموزش والدین	۱	۱۴	۱۲۰۰۰۰۰	۱۶۸۰۰۰۰۰

ب- ابزار لازم طرح:

ردیف	موضوع هزینه	تعداد	قیمت واحد	قیمت کل
۵	بسته کاغذ A4	۱	۷۰۰۰۰۰	۷۰۰۰۰۰
۶	بسته مداد رنگی ۱۲ رنگ	۸	۱۵۰۰۰۰	۱۲۰۰۰۰۰
۷	کتاب های کار	۹۰	۶۰۰۰۰	۵۴۰۰۰۰۰

۷۵۰۰۰۰	۷۵۰۰۰۰	۱	اطلس بدن انسان	۸
۱۰۰۰۰۰۰	۵۰۰۰۰۰	۲	پازل بدن انسان	۹

۱۰۹۸۵۰۰۰			جمع کل هزینه های طرح	
----------	--	--	----------------------	--